# Քառասուներորդ համարի թաքնված պատմությունը — տասնվեցերորդ թիվը

*Երկրորդ վայը — Մաս երրորդ*

Jeff Pippenger

2026-06-18

## Ջոնսի տրամաբանությունը

Ջոնսի այն տրամաբանությունը, ըստ որի՝ Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի առաջին հրեշտակին հնարավոր չէ տարանջատել նրան հաջորդող երկու հրեշտակներից, անխոցելի է: Այդ երեք հրեշտակների և փողահար հրեշտակների միջև նրա բացահայտած կառուցվածքային կապը միանգամայն անհերքելի է: Նա, անկասկած, շեշտը դնում էր Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի երեք հրեշտակների վրա, սակայն նրանց՝ որպես «անբաժանելի» դիտարկելու տրամաբանությունը նույնքան հիմնավոր է նաև նրանց նախորդած բոլոր հրեշտակների պարագայում:

Քանի որ նա կենտրոնացել էր Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի երեք հրեշտակների վրա, իր իսկ տրամաբանությունը չհասցրեց դրա վերջնական եզրահանգմանը: Ի վերջո, այն տրամաբանությունը, որով նա հինգերորդ, վեցերորդ և յոթերորդ՝ վայ ազդարարող փողերը կապում էր Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի երեք հրեշտակների հետ, ենթադրում էր նաև փողերի հաջորդականությանը հետադարձորեն հետևել՝ ընդհուպ մինչև յոթ փողահար հրեշտակներից առաջինը:

> Եվ տեսա այն յոթ հրեշտակներին, որ կանգնած էին Աստծու առաջ, և նրանց տրվեցին յոթ փողեր: … Եվ այն յոթ հրեշտակները, որ ունեին յոթ փողերը, պատրաստվեցին փող հնչեցնելու: Հայտնություն 8:2, 6:

Հրեշտակների հաջորդականությունն սկսվում է փողահար «յոթ» հրեշտակներով, իսկ «Հայտնություն» գրքում հրեշտակների շարքը սկսվում է առաջին փողից և շարունակվում ընդհուպ մինչև երրորդ հրեշտակի՝ գազանի դրոշմի մասին նախազգուշացումը: Ջոնսն իրավացի է՝ տարբերություն դնելով առաջին չորս փողերի և վայ ազդարարող վերջին երեք փողերի միջև, քանի որ «չորս և երեք» մարգարեական այդ կառուցվածքը հանդիպում է նաև եկեղեցիների և կնիքների դեպքում: Սա «Հայտնություն» գրքի երեք վկաների հիման վրա հաստատելը հնարավորություն է տալիս ցանկացողներին տեսնելու, որ յոթը՝ որպես խորհրդանիշ, իր մեջ պարունակում է նաև չորսը՝ որպես խորհրդանիշ, և երեքը՝ որպես խորհրդանիշ:

## Աստվածային կապ

Վերջին շրջանում մենք մատնանշել ենք, որ Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի առաջին և երկրորդ հրեշտակները զորություն են ստանում առաջին և երկրորդ վայերի՝ իսլամին վերաբերող ժամանակային մարգարեության միջոցով, իսկ երրորդ հրեշտակի զորացումն իրագործվում է սեպտեմբերի 11-ին երրորդ վայի կատարմամբ: Ջոնսի կիրառությունից պարզ է դառնում (թեև նա չի արտահայտել իմ նշած միտքը), որ յուրաքանչյուր հրեշտակ՝ Հայտնության ութերորդ գլխի առաջին փողի հրեշտակից մինչև Հայտնության տասնմեկերորդ գլխի երրորդ վայի փողը, անքակտելիորեն կապված է Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի երեք հրեշտակների հետ: Նրանք միևնույն մարգարեական գծի մեջ ընդգրկված խորհրդանիշներ են: Նրանց պետք է հենց այդպես ընկալել՝ հասկանալու համար այն տարբեր դերերը, որոնք ներկայացնում է հրեշտակներից յուրաքանչյուրը: Ուստի, ինչպես յոթ եկեղեցիները, կնիքներն ու փողերը ներկայացնում են յոթ թիվը, ինչպես նաև չորսի և երեքի խորհրդանիշը՝ յոթի (եկեղեցիների, կնիքների և փողերի) ընդհանուր խորհրդաբանության շրջանակում, այնպես էլ հրեշտակների գիծը՝ յոթ փողերի հրեշտակներից առաջինից մինչև երրորդ հրեշտակը, պետք է դիտարկել որպես մեկ ամբողջություն: Սա մատնանշում է տասնմեկ հրեշտակներից բաղկացած մի գիծ:

Հայտնության տասնչորսերորդ գլխի երեք հրեշտակները ներկայացնում են միլլերիտների նախազգուշացնող լուրը, որը հռչակեց դատաստանի բացվելը, իսկ դրանից հետո՝ հարյուր քառասունչորս հազարի նախազգուշացնող լուրը, որը հռչակում է դատաստանի փակվելը:

Յոթ փողերը ներկայացնում են այն զորությունները, որոնք Աստված նախախնամորեն գործադրեց՝ դատաստան բերելու այն ազգերի վրա, որոնք պարտադրում էին արևի պաշտամունքը:

Առաջին չորս փողերը նշում են Արևմտյան Հռոմի աստիճանական կործանումը մինչև 476 թվականը:

Հինգերորդը և վեցերորդը նշում են Արևելյան Հռոմի անկումը՝ 1449 թվականից մինչև 1453 թվականը:

Վերջին երեք փողերը ներկայացնում են երեք վայերի իսլամը:

Հայտնության տասներորդ գլխի հրեշտակը Քրիստոսն է, ով իջնում է՝ սկզբում շարժումը զորացնելու համար, և Հայտնության տասնութերորդ գլխում Նա կրկին իջնում է՝ վերջում շարժումը զորացնելու համար:

Յոթերորդ փողը սկսեց հնչել 1844 թվականի հոկտեմբերի 22-ին՝ դատաստանի սկզբին, որը Քավության օրվա հակատիպն է: Հոբելյանական փողը պետք է հնչեցվեր Քավության օրը: Հետևաբար դատաստանի ժամանակ հնչում են երկու

փողեր՝ հոբելյանական փողը և յոթերորդ փողը:

> Ապա յոթերորդ ամսվա տասներորդ օրը հոբելյանի փողը պիտի հնչեցնես. քավության օրը ձեր ամբողջ երկրում փողը պիտի հնչեցնեք: Եվ պիտի սրբացնեք հիսուներորդ տարին և ազատություն հռչակեք ամբողջ երկրում նրա բոլոր բնակիչների համար. դա ձեզ համար հոբելյան պիտի լինի, և ամեն մարդ պիտի վերադառնա իր կալվածքին, և ամեն մարդ պիտի վերադառնա իր ընտանիքին: Այդ հիսուներորդ տարին ձեզ համար հոբելյան պիտի լինի. չպիտի սերմանեք, չպիտի հնձեք նրանում ինքնաբուս աճածը, և չպիտի ժողովեք նրանում չէտված որթատունկի խաղողը: Ղևտական 25:9–11.

Համատեքստը, որը նույնացնում է Իսրայելի «յոթ ժամանակով» ցրումը, որը գտնվում է Ղևտականում անմիջապես հաջորդ գլխում, ներկայացված է այն համարներում, որոնք տանում են դեպի Քավության օրը հոբելյանի փողը հնչեցնելու հրահանգը:

> Խոսի՛ր Իսրայելի որդիներին և ասա՛ նրանց. Երբ մտնեք այն երկիրը, որ Ես տալիս եմ ձեզ, այն ժամանակ երկիրը շաբաթ պիտի պահի Տիրոջ համար: Վեց տարի պիտի սերմանես քո արտը, և վեց տարի պիտի էտես քո այգին ու հավաքես նրա պտուղը: Բայց յոթերորդ տարում երկրին պիտի լինի հանգստյան շաբաթ, շաբաթ՝ Տիրոջ համար. չսերմանես քո արտը և չատես քո այգին: Քո հնձածի ինքնաբերաբար աճածը մի՛ հնձես, և քո չէտված որթի ողկույզները մի՛ հավաքիր, որովհետև դա հանգստյան տարի է երկրի համար: Եվ երկրի շաբաթը ձեզ համար կերակուր պիտի լինի՝ քեզ համար, և քո ծառայի համար, և քո աղախնի համար, և քո վարձու ծառայի համար, և քո մոտ պանդխտացող օտարի համար, ինչպես նաև քո անասունների և քո երկրում եղող գազանների համար. նրա ամբողջ բերքը կերակուր պիտի լինի: Եվ քեզ համար հաշվիր յոթ շաբաթներ տարիների, յոթ անգամ յոթ տարի, և տարիների յոթ շաբաթների ժամանակը քեզ համար պիտի լինի քառասունինը տարի: Ղևտական 25:2–8.

Երբ Միլլերը քսանվեցերորդ գլխում ճանաչեց Իսրայելի վրա եկած դատաստանը՝ երկրի համար նախատեսված շաբաթյա հանգիստը խախտելու պատճառով, նա կիրառեց այն սկզբունքը, ըստ որի մեկ օրը ներկայացնում է մեկ տարի, և հայտնաբերեց, որ մեկ տարին երեք հարյուր վաթսուն օր է, և որ յոթ անգամ երեք հարյուր վաթսունը կազմում էր երկու հազար հինգ հարյուր քսան տարվա պատիժ՝ ուխտը խախտելու համար: Դա առաջին մարգարեական ճշմարտությունն էր, որ նա հայտնաբերեց: Դա այն ճշմարտությունների հիմքն է, որոնք կազմում էին այն հիմքը, որ Քրիստոսը դրեց Միլլերի ծառայության միջոցով: Հոբելյանի փողը ազատագրման և ազատության հռչակում է:

Յոթերորդ փողը երրորդ վայի իսլամն է:

> Բայց յոթերորդ հրեշտակի ձայնի օրերում, երբ նա պիտի սկսի փող հնչեցնել,

> Աստծո խորհուրդը պիտի ավարտվի, ինչպես որ Նա ավետել է Իր ծառաներին՝ մարգարեներին: Հայտնություն 10:7.

Իսլամի յոթերորդ փողը արտաքին մարգարեական ճշմարտությունն է, իսկ Հոբելյանի փողը՝ հավատով արդարացման ներքին մարգարեական ճշմարտությունը՝ ազատագրումը մեղքից, որը, ըստ Քույր Ուայթի, ճշմարտապես երրորդ հրեշտակն է: Այն ժամանակաշրջանում, երբ հնչում է յոթերորդ փողը, «Քրիստոսը ձեր մեջ՝ փառքի հույսը» խորհուրդը պիտի կատարելագործվի, երբ Քրիստոսը Իր Աստվածությունը միավորում է հարյուր քառասունչորս հազարի մարդկությանը: Նրանք, ովքեր այնժամ կընդունեն Աստծո կնիքը, պիտի հռչակեն նախազգուշացման մի փողային լուր, որը ներկայացված է որպես երրորդ վայ, ինչպես նաև որպես երրորդ հրեշտակի նախազգուշացումը: Երրորդ վայն զորացնում է երրորդ հրեշտակի լուրը, երբ այն հրեշտակը, որ ոչ պակաս անձնավորություն է, քան Հիսուս Քրիստոսը, իջնում է՝ Իր ձեռքում մի լուր ունենալով:

Երբ մենք նույնականացնում ենք, որ առաջին և երկրորդ վայի ժամանակային մարգարեությունն էր, որ զորություն տվեց առաջին հրեշտակի լուրին, և որ երրորդ վայի մարգարեությունն է, որ զորություն է տալիս երրորդ հրեշտակի լուրին, մենք նույնականացնում ենք փողերը որպես «դատաստաններ, որ բերվեցին Հռոմի վրա՝ ի պատասխան կիրակիի պարտադրման»: Այդ նախախնամական դատաստանները, մասնավորապես վերջին երեք վայի փողերը, համընկնում և զուգահեռվում են Հայտնություն տասնչորսի երեք հրեշտակների նախազգուշական լուրին: Երկու վայ և երկու հրեշտակ՝ միլլերիական պատմության մեջ, և երրորդ վայը և երրորդ հրեշտակը՝ հարյուր քառասունչորս հազարի պատմության մեջ: Առաջին և երկրորդ հրեշտակների սկզբնական պատմության մեջ դատաստանի բացման լուրը զորացվեց իսլամի՝ առաջին և երկրորդ վայերի կատարմամբ: Երրորդ հրեշտակի ավարտական պատմության մեջ դատաստանի փակվելը հայտարարող լուրը զորացվեց իսլամի՝ երրորդ վայի կատարմամբ:

Սկզբի և ավարտի զորավորումը ներկայացված էր Հայտնության տասներորդ և տասնութերորդ գլուխների հրեշտակով, «ով ոչ պակաս անձնավորություն էր, քան Հիսուս Քրիստոսը»: Իսլամի արտաքին լուրը և դատաստանի ներքին լուրը կազմում են երրորդ վայի արտաքին փողը, իսկ դատաստանի ներքին լուրը՝ երրորդ հրեշտակի փողը: Իսլամի արտաքին փողը երկու հազար հինգ հարյուր քսան տարիների մարգարեությունն է, իսկ երրորդ հրեշտակի ներքին փողը՝ երկու հազար երեք հարյուր տարիները: Երկուսն էլ հասան և հնչեցին մեռելների դատաստանի բացման ժամանակ, և երկուսն էլ կրկին հասան կենդանիների դատաստանի բացման ժամանակ:

Հայտնություն տասի հրեշտակը իջավ 1840 թվականի օգոստոսի 11-ին՝ ի կատարումն իսլամի մասին մարգարեության, և այդպիսով այդ հրեշտակը

նախապատկերեց Հայտնություն տասնութի հրեշտակի իջնելը՝ իսլամի մասին մի մարգարեության կատարմամբ: Աստծո դատաստանը կիրակնօրյա օրենքի ապստամբության վրա՝ 321 թվականին, և ապա դարձյալ 538 թվականին, ներկայացված է առաջին վեց փողերով, իսկ Նրա դատաստանը շուտով գալու կիրակնօրյա օրենքի ապստամբության համար ներկայացված է յոթերորդ փողով, որը երրորդ վայն է և նաև երրորդ հրեշտակը: Դատաստանի սկզբի նախազգուշացման պատգամը՝ 1844 թվականի հոկտեմբերի 22-ին, և կենդանիքների դատաստանի նախազգուշացման պատգամը՝ 9/11-ին, երկուսն էլ զորացվեցին յոթերորդ հրեշտակի կողմից այն հաջորդականության մեջ, որ սահմանել էր Ջոնսը: Ութ և ինը գլուխներում կան վեց փողահար հրեշտակներ, ապա տասներորդ գլխում իջնում է այն հրեշտակը, որը ոչ պակաս անձ է, քան Հիսուս Քրիստոսը: Նա հրեշտակների հաջորդականության մեջ յոթերորդն է, որին տասնմեկերորդ գլխում հաջորդում է երրորդ վայը, որը յոթերորդ փողն է, որ սկսեց հնչել 1844 թվականին, բայց հրեշտակների շարքում ութերորդն է, և առաջնորդում է դեպի Հայտնություն տասնչորսի իններորդ, տասներորդ և տասնմեկերորդ հրեշտակները:

Երրորդ հրեշտակի պատգամը չի կարող մեկուսացվել առաջին և երկրորդ հրեշտակների պատգամներից, սակայն այն նաև չի կարող առանձնացվել Աստծո դատաստանի յոթ փողերից, որոնք ուղղված են հավատուրացության դեմ: Հայտնության ութերորդ գլխում դատաստանի առաջին չորս փողերը մատնանշում են Արևմտյան Հռոմի աստիճանական կործանումը Կոստանդիանոսի առաջին կիրակնօրյա օրենքից հետո՝ 321 թվականին, և սկսվեցին այն ժամանակ, երբ նա 330 թվականին կայսրությունը բաժանեց արևելքի և արևմուտքի:

> «Երբ մեր ազգը, իր օրենսդիր խորհուրդներում, օրենքներ կհաստատի՝ մարդկանց խղճերը կապելու նրանց կրոնական արտոնությունների վերաբերյալ, պարտադրելով կիրակիի պահպանումը և ճնշող իշխանություն գործադրելով նրանց դեմ, ովքեր պահում են յոթերորդ օրվա շաբաթը, Աստծո օրենքը, ըստ էության, կդառնա անվավեր մեր երկրում, և ազգային ուխտադրժությանը կհետևի ազգային կործանումը»: Review and Herald, December 18, 1888.

Ազգային հավատուրացության՝ ազգային կործանման հանգեցնելու սկզբունքը գործեց Կոստանդիանոսի պետության նկատմամբ՝ սկսած առաջին չորս փողերից, որոնք մինչև 476 թվականը վերջ դրեցին Արևմտյան Հռոմին: Արևելյան Հռոմն իր վախճանին հասավ 1453 թվականին, թեև մարգարեական առումով իր ազգային ինքնիշխանությունը կորցրել էր 1449 թվականի հուլիսի 27-ին: Ի տարբերություն Բաբելոնի, որը տապալվեց մեկ գիշերվա ընթացքում, Հռոմը՝ թե՛ արևմտյան, թե՛ արևելյան, իր վախճանին հասցվեց աստիճանաբար: Առաջին չորս փողերի ներքո մինչև 476 թվականը Արևմտյան Հռոմի կործանումը ներկայացնում է Միացյալ Նահանգների կործանումը չորս փողերի ներքո, ինչն էլ

մի առումով ներկայացնում է Միացյալ Նահանգների չորս սերունդները, որոնք սկսվել են 1798 թվականին և ավարտվում են կիրակնօրյա օրենքով: Այդ չորս սերունդները զուգահեռ են ադվենտականության չորս սերունդներին, որոնք զուգահեռ են Հայտնության երկրորդ գլխի առաջին չորս եկեղեցիներին, Եզեկիելի ութերորդ գլխի հետզհետե սաստկացող չորս պղծություններին և Հովելի գրքի մորեխների չորս ալիքներին:

> Որովհետև այսպես է ասում Տեր Աստվածը. ապա որքան ավելի, երբ Ես Երուսաղեմի վրա ուղարկեմ Իմ չորս ծանր դատաստանները՝ սուրը, սովը, չար գազանը և համաճարակը, որպեսզի նրանից բնաջնջեմ մարդուն ու անասունին: Եզեկիել 14:21.

Հինգերորդ և վեցերորդ փողերը կործանեցին Արևելյան Հռոմը, իսկ Արևելյան Հռոմը, Արևմտյան Հռոմի հետ իր մարգարեական հարաբերակցության մեջ, ներկայացնում է պետությունը: Արևմտյան Հռոմը ներկայացնում է եկեղեցին: Արևմտյան Հռոմը ներկայացնում է նաև Միացյալ Նահանգները, որոնք առաջինն են նվաճվում, ինչպես որ նվաճվեց Արևմտյան Հռոմը:

> «Երբ Ամերիկան՝ կրոնական ազատության երկիրը, խղճին բռնություն գործադրելու և մարդկանց կեղծ շաբաթը մեծարելուն հարկադրելու մեջ միանա Պապությանը, երկրագնդի ամեն մի երկրի ժողովուրդները կուղղորդվեն հետևելու նրա օրինակին»: Վկայություններ, հատոր 6, 18:

Առաջին չորս փողերը ներկայացնում են ամերիկյան պատմության չորս սերունդները, և երբ Միացյալ Նահանգներն ընկնում է, Դանիել տասնմեկի քառասունմեկերորդ խոսքի փառավոր երկիրը հենց նոր ընկած է լինում, իսկ հաջորդ խոչընդոտը Եգիպտոսն է՝ աշխարհի մնացած ազգերի խորհրդանիշը: Այնուհետև Միավորված ազգերի կազմակերպությունը, որ տասը թագավորներն են, համաձայնում է իր յոթերորդ թագավորությունը տալ պապականությանը՝ «կարճ ժամանակի՝ մեկ ժամի» համար, ինչպես Հայտնություն տասնյոթում է ասված: Սա տեղի է ունենում Հերովդեսի ծննդյան խնջույքի ժամանակ, երբ նա խոստանում է իր թագավորության կեսը: Հերովդեսի ծննդյան խնջույքի ժամանակ, այդ ժամին, պատերի սվաղի վրա երևում է ձեռագրությունը, և Բաղասարը սպանվում է: Այդ ժամը հասնում է կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ և շարունակվում մինչև մարդկային փորձաշրջանի փակվելը: Յոթերորդ թագավորությունը նվաճվում է, ինչպես նախանշված է Կոստանդնուպոլսի պարիսպների կործանմամբ, որոնք ընկան 1453 թվականին: Միացյալ Նահանգներում կիրակնօրյա օրենքից, ինչպես նախանշված է 1449 թվականով, մինչև Կոստանդնուպոլսի անկումը 1453 թվականին՝ խորհրդանշական չորս տարի է: Պապականությունը իր մահաբեր վերքը ստացավ 1798 թվականին:

Դանիել 11-րդ գլխի 40-րդ համարում պապականությունը ընկավ 1798 թվականին՝ վախճանի ժամանակ: Այնուհետև հարավի թագավորը ընկավ 1989 թվականին՝

վախճանի ժամանակ: Միացյալ Նահանգները ընկնում է 41-րդ համարում, և Եգիպտոսը ընկնում է 42-րդ համարում, իսկ պապականությունը գալիս է իր երկրորդ և վերջնական անկմանը 45-րդ համարում:

> «Դանիէլի և Հայտնության գրքերում պարզված ազգերի վերելքից ու անկումից մենք պետք է սովորենք, թե որքան անարժեք է լոկ արտաքին և աշխարհիկ փառքը: Բաբելոնը, իր ամբողջ զորությամբ և շքեղությամբ, որի նմանը մեր աշխարհը դրանից հետո այլևս չի տեսել,—զորություն և շքեղություն, որոնք այն օրերի մարդկանց այնքան հաստատուն և տևական էին թվում,—որքա՜ն ամբողջապես անցել է: «Ինչպես խոտի ծաղիկը», նա կորստյան մատնվեց: Հակոբոս 1:10: Այդպես կործանվեցին Մարա-պարսկական թագավորությունը, և Յունաստանի ու Հռոմի թագավորությունները: Եվ այդպես է կորչում այն ամենը, ինչ իր հիմքում Աստված չունի: Միայն այն, ինչ կապված է Նրա նպատակի հետ և արտահայտում է Նրա բնավորությունը, կարող է հարատևել: Նրա սկզբունքներն են միակ հաստատուն բաները, որ մեր աշխարհը ճանաչում է»: Մարգարեներ և թագավորներ, 548:

Քառասունմեկերորդ համարում Միացյալ Նահանգների (կեղծ մարգարեի) անկումը նախապատկերվեց 1449 թվականով, իսկ քառասուներկուերորդ համարում Եգիպտոսի (վիշապի) անկումը՝ 1453 թվականով, և պապականությունը (գազանը) հասնում է իր վախճանին՝ առանց օգնողի, ինչպես նախապատկերվել էր 1798 թվականով: Կեղծ մարգարեն և վիշապը տապալվում են փողային զորությունների կողմից, իսկ գազանը տապալվում է վիշապային զորության կողմից:

Չորս թիվը թագավորության կազմալուծման խորհրդանիշ է: Ալեքսանդրի թագավորությունը տրոհվեց չորս թագավորությունների, Եգիպտոսը չորրորդ սերնդում կործանվեց Կարմիր ծովում, իսկ Իսրայելը Եզեկիելի ութերորդ գլխում նկարագրված չորրորդ պղծության ժամանակ խոնարհվում է արևի առաջ: Երկրից ելնող գազանի մեջ բողոքականության և հանրապետականության չորս սերունդները սկիզբ են առել 1798 թվականին և երկու եղջյուրների համար էլ ավարտվում են մոտալուտ կիրակնօրյա օրենքի ընդունման ժամանակ: Եզեկիելի գրքում Երուսաղեմի վրա հասնող չորս խիստ դատաստանները պատկերում են Միացյալ Նահանգների վրա հասնող չորս դատաստանները, իսկ աստվածաշնչյան մարգարեության վեցերորդ թագավորության վրա հասնող այդ չորս դատաստանները նախապատկերում են 1449-ից մինչև 1453 թվականն ընկած չորս տարիները, երբ աստվածաշնչյան մարգարեության յոթերորդ թագավորությունը համաձայնվում է իր թագավորության կեսը հանձնել պապականությանը՝ եկեղեցու և պետության միջև այնպիսի հարաբերության շրջանակում, որի վրա իշխում է Տյուրոսի պոռնիկը:

1449-ից մինչև 1453 թվականների չորս տարիները ներկայացնում են յոթերորդ

թագավորության կործանումը Կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ, և դրանք նաև ներկայացնում են ութերորդ թագավորության կործանման ժամանակաշրջանը՝ Կիրակնօրյա օրենքից մինչև փորձաշրջանի փակվելը: Եգիպտոսի նվաճումը, որը աշխարհն է և նաև այն վիշապը, որ տրված է պապականությանը, մի ֆրակտալ է 1449-ից մինչև 1453 թվականների չորս տարիներով խորհրդանշված ժամանակաշրջանի սկզբում: Սա նույնացնում է Կոստանդնուպոլսի անկումը Կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ, և ապա նորից, երբ Միքայելը կանգնում է: Երբ Միքայելը կանգնում է, չորս հրեշտակները, ըստ ներշնչանքի, ամբողջությամբ արձակվում են:

> «Ես տեսա, որ չորս հրեշտակները պիտի պահեն չորս հողմերը, մինչև որ Հիսուսի գործը սրբարանում ավարտվի, և ապա պիտի գան յոթ վերջին պատուհասները»: Վաղ Գրություններ, 36:

Ալեքսանդրի թագավորության չորս մասերը, Արևմտյան Հռոմի վրա հնչած չորս փողերը, Արևելյան Հռոմի վրա արձակված չորս քամիները, Երուսաղեմի վրա եկած չորս խիստ դատաստանները, չորս քամիները, որոնք արձակվում են, երբ պապականությունը հասնում է իր վախճանին, և նրան օգնող չկա: Այս մարգարեական խորհրդանիշները ներկայացնելուց հետո մենք կքննարկենք երկրորդ վայը՝ շուտով ընդունվելիք կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ դրա կիրառման համատեքստում:

## Ֆլորենցիայի ժողովը

1439 թվականին Ֆլորենցիայի ժողովում (որը նաև կոչվում է Ֆլորենցիայի միություն) Արևելյան ուղղափառ եկեղեցու ներկայացուցիչները (Բյուզանդիայի կայսր Հովհաննես VIII Պալեոլոգոսի և Կոստանդնուպոլսի պատրիարքի գլխավորությամբ) ստորագրեցին Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցու հետ միության մասին պաշտոնական հրովարտակ: Նրանք համաձայնեցին Հռոմի պապին ճանաչել որպես ամբողջ Եկեղեցու գլուխ (գերագույն իշխանություն):

> Քանզի մարդը կնոջ գլուխն է, ինչպես Քրիստոսը՝ եկեղեցու գլուխը. և Նա է մարմնի Փրկիչը: Եփեսացիս 5:23:

## Նիկիական դավանանքը

Կայսրը և Պատրիարքը ընդունեցին Նիկիական Հավատո հանգանակում ներառված «Filioque դրույթը», որը Նիկիական Հավատո հանգանակի հավելում էր՝ պնդելով, թե Սուրբ Հոգին բխում է Հորից և Որդուց: Նիկիական Հավատո հանգանակը կաթոլիկական հավատքի պատմության մեջ ամենակարևոր և առավել լայնորեն գործածվող դավանական ձևակերպումներից մեկն է: Նիկիական Հավատո հանգանակը կաթոլիկական հիմնական հավատալիքների պաշտոնական համառոտ ամփոփումն է: Այն սկզբնապես գրվել էր՝

պաշտպանելու ճշմարտությունը այն մասին, թե ով է Հիսուս Քրիստոսը: 325 թվականին մի մեծ վեճ ծագեց, որովհետև Արիոս անունով մի քահանա ուսուցանում էր, որ Հիսուսը ստեղծված է Հայր Աստծու կողմից և լիովին Աստված չէ:

Կոստանդիանոս կայսրը հրավիրեց Նիկիայի առաջին ժողովը՝ հարցը լուծելու համար: Ժողովը վճռականորեն հաստատեց, որ Հիսուսը լիովին Աստված է՝ Հորն «էակից»: Հանգանակը հետագայում ընդլայնվեց 381 թվականին՝ Կոստանդնուպոլսի ժողովում: Այստեղ հարկ է նշել, որ Նիկիական հանգանակը հաստատվել է Կոստանդիանոս Առաջինի օրոք և հետագայում խնդիր էր դառնալու վերջին Կոստանդիանոսի՝ Կոստանդիանոս Տասնմեկերորդի համար, որն արևելյան Բյուզանդական կայսրության վերջին կայսրն էր: Կոստանդիանոս Մեծը, որն առաջինն էր, բազմիցս հանդես է գալիս որպես աստվածաշնչյան մարգարեությունների առարկա: Նա արևելյան կայսրության սկզբնական շրջանի տիրակալն է և, հետևաբար, արևելյան կայսրության վերջին շրջանի տիրակալի նախապատկերն է: Մարգարեությունն ուսումնասիրողը, եթե հասկանում է ալֆայի և օմեգայի սկզբունքը, պետք է նկատի առնի այն փաստը, որ Նիկիական հանգանակը թե՛ սկզբի, թե՛ վերջի պատմությունների բաղադրիչն է:

381 թվականին Նիկեական Հավատամքը թարմացվեց Քավարանի վարդապետությամբ, Հաղորդության վարդապետությամբ՝ Հաղորդության համար անթթխմոր հացի գործածության ընդունմամբ, որը լատինական գործելակերպ էր: 381 թվականի Հավատամքն ընդունեց նաև սկզբնական մեղքի և հանդերձյալ կյանքի կաթոլիկ ըմբռնումը: Այն ավարտվում էր այս առանցքային տողով. «Սահմանում ենք նաև, որ սուրբ առաքելական աթոռը և Հռոմի քահանայապետը առաջնայնություն ունեն ամբողջ աշխարհի վրա և Քրիստոսի ճշմարիտ փոխանորդն են»:

Ֆլորենցիայի ժողովում ևս մի նորացված տարբերակ ստորագրվեց 1439 թվականի հուլիսի 6-ին՝ 1453 թվականին Կոստանդնուպոլսի՝ օսմանյան թուրքերի ձեռքն ընկնելուց 14 տարի առաջ: Միությունը ստորագրվեց ծանր քաղաքական ճնշման ներքո: Բյուզանդական կայսրությունը հուսահատորեն կարիք ուներ Արևմուտքի ռազմական օգնությանը՝ առաջխաղացող օսմանցիների դեմ: Երբ հույն պատվիրակները վերադարձան հայրենիք, համաձայնագիրը Արևելքում խիստ մերժվեց հոգևորականության, վանականների և հասարակ ժողովրդի մեծամասնության կողմից: Այն ստորագրած եպիսկոպոսների մեծ մասը հետագայում հրաժարվեց իր աջակցությունից: Միությունը երբեք լիովին չիրագործվեց և հետագա տարիներին պաշտոնապես մերժվեց Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցու կողմից: Մինչև 1453 թվականին Կոստանդնուպոլսի անկումը, միությունն արդեն իսկ փաստորեն փլուզվել էր: Պատմաբանները հաճախ այն բնութագրում են որպես քաղաքական միություն, որը ձախողվեց խորը աստվածաբանական, մշակութային և ժողովրդական դիմադրության

պատճառով:

325 թվականի Նիկիայի առաջին ժողովում ընդունվեց Նիկիական հավատամքը: Այն թվագրվում է 330 թվականից հինգ տարի առաջ, երբ ավարտվեցին Դանիելի գրքի տասնմեկերորդ գլխի քսանչորսերորդ համարում որպես «ժամանակ» ներկայացված 360 տարիները:

> Նա խաղաղությամբ պիտի մտնի նույնիսկ գավառի ամենաբերրի տեղերը. և պիտի անի այն, ինչ իր հայրերը չեն արել, և ոչ էլ իր հայրերի հայրերը. նրանց մեջ պիտի ցրի ավար, հափշտակվածք և հարստություններ. այո՛, և իր դիտավորությունները պիտի ծրագրի ընդդեմ ամրոցների, բայց միայն մի ժամանակի համար: Դանիել 11:24.

Ք. ա. 31 թվականը և 330 թվականը երկուսն էլ նշանավորում են Դանիելի գրքի տասնմեկերորդ գլխի քսանյոթերորդ և քսաներներորդ համարներում նշված «սահմանված ժամանակը»:

> Եվ այս երկու թագավորների սրտերը չարիք գործելու վրա պիտի լինեն, և նրանք մեկ սեղանի շուրջ սուտ պիտի խոսեն. բայց դա հաջողություն չի ունենա, որովհետև վախճանը դեռ նշանակված ժամանակին է լինելու: … Նշանակված ժամանակին նա պիտի վերադառնա և գա դեպի հարավ, բայց այս անգամը չի լինի ինչպես առաջինը կամ ինչպես վերջինը: Դանիել 11:27, 29.

Արևելյան Հռոմի մարգարեական գծի սկիզբը (330) և ավարտը (1449–1453) ներկայացնում են Կոստանդին անունը կրող առաջին և վերջին կայսրերը: Բյուզանդական կայսրություն կոչվող Արևելյան Հռոմի մարգարեական գծի ալֆան և օմեգան կապված են այն երեք հարյուր վաթսուն տարիների ավարտի հետ, որոնց ընթացքում կայսերական Հռոմը գերիշխում էր՝ մ. թ. ա. 31 թվականի Ակտիումի ճակատամարտից մինչև 330 թվականը, ապա՝ մինչև 1453 թվականը: Մ. թ. ա. 31 թվականի Ակտիումի ճակատամարտից առաջ Մարկոս Անտոնիոսը և Օգոստոս Կեսարը մեկ սեղանի շուրջ ստեր խոսեցին, որոնք արդյունք չտվեցին: 330 թվականից առաջ՝ 325 թվականին, ընդունվեց Նիկեայի հավատո հանգանակը: 1453 թվականից առաջ ընդունվեց հենց նույն Նիկեայի հավատո հանգանակի նորացված տարբերակը: Մ. թ. ա. 31 թվականից առաջ երկու քաղաքական գործիչներ մեկ սեղանի շուրջ ստեր խոսեցին: 325 թվականին հոգևոր ստերն ասվեցին մեկ սեղանի շուրջ: Այդ երկու վկաները մատնանշում են այն քաղաքական և հոգևոր ստերը, որոնք ընդունվեցին 1439 թվականին Ֆլորենցիայի ժողովում: Նիկեայի հավատո հանգանակի այդ նորացված տարբերակը կոչվեց Միության հրովարտակ:

Մեկ սեղանի շուրջ ասված ստերի առաջին ուղենիշը ի հայտ եկավ մ. թ. ա. 31 թվականից առաջ՝ հեթանոսական Հռոմի երկու քաղաքական խմբակցությունների միջև: Այդ ստերի համար սահմանված ժամանակը մ. թ. ա. 31 թվականն էր, երբ Հռոմը խորհրդանշող Օգոստոսը դիմակայում էր Եգիպտոսը

ներկայացնող մի տղամարդու և մի կնոջ դաշինքին: Ստերի երկրորդ շարքը 325 թվականին էր, իսկ սահմանված ժամանակը՝ 330 թվականը: Ստերի երրորդ շարքը 1439 թվականին էր, իսկ սահմանված ժամանակը՝ 1449–1453 թվականները: 1439 թվականին սեղանի շուրջ նստածները ներկայացնում էին Արևմտյան և Արևելյան Հռոմը, ընդ որում Արևելյան Հռոմը ձգտում էր հասնել քաղաքական նպատակի՝ համաձայնելով կրոնական փաստարկին: Մ. թ. ա. 31 թվականը, դրան հաջորդող 330 և ապա 1453 թվականները ներկայացնում են Հռոմի գծի եռակի կիրառությունը:

Մարկոս Անտոնիոսի և Կլեոպատրայի դաշինքից բխող քաղաքական սպառնալիքը նախապատկերում էր 325 թվականին արիոսական հերետիկոսության հոգևոր սպառնալիքը, որն իր հերթին նախապատկերում էր 1439 թվականին մահմեդական թուրքերի քաղաքական և կրոնական սպառնալիքը:

Նիկիական Հավատամքի վարդապետությունները սուտ են, և դրանց մեջ ճշմարտություն չկա: 1439 թվականի հուլիսի 6-ին Ֆլորենցիայի ժողովում ստորագրված փաստաթուղթը կոչվում էր Միության հրովարտակ և արտահայտում էր նույն սուտը և ավելին: Երբ 1439 թվականին պատվիրակները վերադարձան Կոստանդնուպոլիս, նրանց դիմավորեցին զայրույթով և դավաճանության մեղադրանքներով: Շրջանառվում էր այս խոսքը. «Ավելի լավ է թուրքի չալման, քան Հռոմի պապի միտրան»:

Միությունը ստորագրվեց գլխավորապես այն պատճառով, որ Բյուզանդական կայսրը օրհասականորեն կարիք ուներ Արևմուտքի ռազմական օգնության ընդդեմ օսմանցիների: Երբ պարզ դարձավ, որ շատ քիչ (կամ ընդհանրապես ոչ մի) ռազմական օգնություն էր գալու, միության հանդեպ աջակցությունը ցնդեց: 1450–1451 թվականներին մի քանի արևելյան սինոդներ մերժեցին միությունը, իսկ 1453 թվականին Կոստանդնուպոլսի անկումից հետո միությունը լիովին լքվեց: Ֆլորենցիայի Միության դեկրետի վերջնական արդյունքը Արևելյան ուղղափառ եկեղեցու կողմից համարվում է ձախողված և մերժված ժողով: Այն չի ճանաչվում որպես վավեր: Սակայն Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցին այն մինչ օրս համարում է վավեր տիեզերական ժողով:

Մենք տրամաբանական հիմք ենք ստեղծում՝ հասկանալու համար, թե ինչպես են երկրորդ վայի մարգարեական հատկանիշները կրկնվում երրորդ վայի պատմության մեջ: Առաջին վայի հարյուր հիսուն տարվա մարգարեությունը սկսվեց 1299 թվականի հուլիսի 27-ին և ավարտվեց 1449 թվականի հուլիսի 27-ին:

## 1449

Կոստանդին XI Պալեոլոգոսը ծնվել է 1404 թվականին և գահակալել 1449 թվականի հունվարից մինչև 1453 թվականի մայիսի 29-ը: Նա ավելի քան 1 100

տարի գոյատևած Արևելյան Հռոմեական (Բյուզանդական) կայսրության վերջին կայսրն էր: 1453 թվականի օսմանյան պաշարման ընթացքում նա խիզախորեն գլխավորեց Կոստանդնուպոլսի պաշտպանությունը՝ ընդամենը մոտ 7 000–8 000 պաշտպաններով դիմակայելով Մեհմեդ II-ի՝ ավելի քան 80 000 զինվորից բաղկացած բանակին: Նա զոհվեց 1453 թվականի մայիսի 29-ին՝ քաղաքի պարիսպների վրա մարտնչելիս, երբ Կոստանդնուպոլիսն ի վերջո ընկավ: Նրա մարմինն այդպես էլ չհաջողվեց անվիճելիորեն նույնականացնել: Նրա մահը նշանավորեց Հռոմեական կայսրության (մ.թ.ա. 27 թվականին Օգոստոսի հիմնադրած կայսրության վերջին անմիջական շարունակության) ավարտը:

Նա հունական պատմության և ուղղափառ ավանդության մեջ հիշվում է որպես հերոսական կերպար՝ ավանդության մեջ հաճախ կոչվելով «Մարմարե Կայսր» (այն հավատքը, թե մի օր նա կվերադառնա՝ Կոստանդնուպոլիսը փրկելու համար):

Հովհաննես VIII Պալեոլոգոսը (1392–1448) Բյուզանդիայի նախավերջին կայսրն էր, որը գահակալել է 1425–1448 թվականներին: Նա Մանուիլ II Պալեոլոգոս կայսեր ավագ որդին էր և Կոստանդին XI-ի ավագ եղբայրը: Հովհաննես VIII-ը իր գահակալության մեծ մասի ընթացքում հուսահատորեն փորձում էր օսմանցիներից փրկել հոգեվարք ապրող Բյուզանդական կայսրությունը: 1439 թվականին նա անձամբ մեկնեց Իտալիա և նախագահեց Ֆլորենցիայի ժողովը, որտեղ նա և Արևելյան ուղղափառ եկեղեցու պատվիրակությունը ժամանակավորապես համաձայնեցին վերամիավորվել Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցու հետ և Հռոմի պապին ճանաչել որպես Եկեղեցու գլուխ: Կոստանդին Մեծը նույնպես նախագահել էր Նիկիայի ժողովը: Հովհաննես VIII-ը հույս ուներ, որ պապականության հետ այս միությունը Արևմուտքից ռազմական օգնություն կապահովի թուրքերի դեմ պայքարում, սակայն բուն Կոստանդնուպոլսում այդ միությունը խոր հակակրանք էր առաջացնում և ի վերջո ձախողվեց: Հովհաննես VIII-ը մահացավ 1448 թվականին (բնական պատճառներով)՝ 1453 թվականին Կոստանդնուպոլսի անկումից ընդամենը հինգ տարի առաջ: Այնուհետև նրա եղբայր Կոստանդին XI-ը դարձավ կայսր և զոհվեց՝ պաշտպանելով քաղաքը:

Երբ Հովհաննես VIII-ը մահացավ 1448 թվականին, նրա եղբայր Կոստանդինոս XI-ը ընտրվեց որպես հաջորդ: 1448 թվականին Բյուզանդական կայսրությունը մի փոքրիկ վասալական պետություն էր, և օսմանցիները զգալի ազդեցություն ունեին այն բանի վրա, թե ով էր նստում Կոստանդնուպոլսի գահին: 1449 թվականի հուլիսի 27-ին Բյուզանդական կայսրության վերջին տարիներին տեղի ունեցավ մի չափազանց նշանակալի քաղաքական իրադարձություն: Բյուզանդական կայսր Հովհաննես VIII Պալեոլոգոսը ավելի վաղ՝ 1448 թվականին, մահացել էր: Նրա եղբայրը՝ Կոստանդինոս XI Պալեոլոգոսը (վերջին կայսրը), Կոստանդնուպոլսում հռչակվեց կայսր: Սակայն, նախքան Կոստանդինոս XI-ի՝ գահը պաշտոնապես բարձրանալը, նա դեսպաններ

ուղարկեց օսմանյան սուլթանին (Մուրադ II) և խնդրեց թագավորելու թույլտվություն: Սուլթանը շնորհեց այդ թույլտվությունը, և միայն դրանից հետո Կոստանդինոս XI-ը պաշտոնապես թագադրվեց և ճանաչվեց որպես կայսր: Այս արարքը դիտվեց որպես բյուզանդական անկախության կամավոր հանձնում: Առաջին անգամ մի բյուզանդական կայսր բացահայտորեն ընդունեց, որ ինքը իշխում էր միայն օսմանյան թուրքերի թույլտվությամբ: Ընդամենը չորս տարի անց՝ 1453 թվականին, Կոստանդնուպոլիսը ընկավ օսմանցիների ձեռքը:

1449 թվականի հուլիսի 27-ից երեք հարյուր իննսունմեկ տարի և տասնհինգ օր անց՝ 1840 թվականի օգոստոսի 11-ին, թուրքերը Եգիպտոսի դեմ պաշտպանություն հայցեցին՝ ենթարկվելով եվրոպական չորս մեծ տերություններին և այդպիսով ի կատար ածելով մեկ ժամի, մեկ օրվա, մեկ ամսվա և մեկ տարվա մարգարեությունը: Այժմ մենք դրել ենք տրամաբանական հիմքը՝ առաջին և երկրորդ վայերը շուտով ընդունվելիք կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ կիրառելու համար: Պետրոսը, որպես հարյուր քառասունչորս հազարի խորհրդանիշ, ներկայացնում է երրորդ հրեշտակի շարժումը, իսկ Ուիլյամ Միլլերը ներկայացնում է առաջին և երկրորդ հրեշտակների շարժումը: Երկու շարժումներն էլ կապված են «բանալիների» հետ:

> Եվ Դավթի տան բանալին պիտի դնեմ նրա ուսի վրա. և նա պիտի բացի, և ոչ ոք չի փակի. և նա պիտի փակի, և ոչ ոք չի բացի: Եսայիա 22:22.
>
> Եվ ես էլ քեզ ասում եմ, որ դու Պետրոս ես, և այս վեմի վրա պիտի շինեմ Իմ եկեղեցին, և դժոխքի դռները նրան չեն հաղթի: Եվ քեզ պիտի տամ երկնքի արքայության բանալիները. և ինչ որ երկրի վրա կապես, կապուած պիտի լինի երկնքում. և ինչ որ երկրի վրա արձակես, արձակուած պիտի լինի երկնքում: Մատթեոս 16:18, 19.

Հաջորդ հոդվածում Նինվեի ճակատամարտը կդիտարկենք ոչ միայն որպես «բանալի», որը բացում է անհատակ անդունդը, այլև որպես մարգարեական բանալի, որը Դանիելի տասնմեկերորդ գլխի ամբողջ վկայությունը կատարյալ կարգի է բերում: Միլլերի երազում զարդատուփին ամրացված «բանալին» Աստվածաշունչն ուսումնասիրելու Միլլերի մեթոդն էր: Միլլերական պատմության ուսումնասիրությունն աստվածաշնչյան ապացուցողական տեքստերի միջոցով՝ զուգակցված երրորդ հրեշտակի պատմության մեջ «տողը տողի վրա» սկզբունքի հետ, այն բանալին է, որը Հայտնության իններորդ գլխի բանալուն հնարավորություն է տալիս բացելու և կարգի բերելու քառասուներորդ համարի արտաքին պատգամի թաքնված պատմությունը:

Մեր դիտարկումները կշարունակենք հաջորդ հոդվածում:

> «Մարգարեին անիվի մեջ գտնվող անիվը, և դրանց հետ կապված կենդանի արարածների երևույթները բոլորը բարդ ու անբացատրելի էին թվում: Սակայն անիվների մեջ երևում է Անսահման Իմաստության ձեռքը, և նրա

գործի արդյունքը կատարյալ կարգն է: Ամեն մի անիվ կատարյալ ներդաշնակությամբ գործում է յուրաքանչյուր մյուսի հետ»: Testimonies to Ministers, 214.